ชื่อเรื่อง **การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานและอุปสงค์ของไก่เนื้อของประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก (พ.ศ. 2541 – 2550)**

Title **Analysis of Factors determining on the Demand and Supply of Thailand's Broiler (Chicken) Products Before and After the Avian Flu Crisis (1998 – 2007)**

ชื่อผู้เขียน นายสรทัศน์ หลวงจอก
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ,
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
Email: t_stl@hotmail.com
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พสิษฐ์ รัตนมณีวงศ์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บทคัดย่อ

ในช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2541 – 2550) ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีปริมาณการผลิตไก่เนื้อรวมทั้งสิ้น 10,561.73 พันตัน และมีปริมาณการบริโภคไก่เนื้อภายในประเทศโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 70 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด อย่างไรก็ตามประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาโรคไข้หวัดนกระบาดอย่างหนัก ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องออกมาตรการในการควบคุมโรคโดยการฆ่าสัตว์ปีกทุกประเภท เนื่องจากสัตว์ปีกดังกล่าวเป็นพาหะนำโรคที่สามารถติดต่อมาสู่คนได้ รวมทั้ง ยังต้องประสบกับปัญหาการผลิตไก่เนื้อที่จะต้องสูญเสียเงินตราของประเทศเพื่อนำเข้าพันธุ์ไก่เนื้อจากต่างประเทศเพื่อนำมาทำการผลิตและจำหน่ายลูกไก่เนื้อ ต้นทุนการผลิตไก่เนื้อที่สูงขึ้นเนื่องจากวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ผลิตได้ภายในประเทศมีไม่เพียงพอกับความต้องการ การอ่อนตัวของค่าเงินบาททำให้ราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อของประเทศไทยสูงขึ้น การระบาดของโรคไข้หวัดนก รวมทั้งการตลาดของไก่เนื้อ ดังนั้น จึงสมควรอย่างที่จะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ภาพรวมของการผลิต การบริโภค การตลาด และสถานการณ์ไข้หวัดนกของไก่เนื้อของประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก เพื่อวิเคราะห์อุปทานและอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย ตลอดจนปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานและอุปสงค์ไก่เนื้อภายในประเทศ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิต และการตลาดไก่เนื้อของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการผลิต การบริโภค การตลาด และสถานการณ์ไข้หวัดนก ของไก่เนื้อของประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก รวมทั้งเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานและอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก

ผลการศึกษาพบว่า ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานไก่เนื้อของประเทศไทยที่มีต่อราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ ราคาลูกไก่เนื้อ ราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ และการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก มีค่าเท่ากับ 0.377, -0.417, -0.546 และ -0.455 ตามลำดับ ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทยที่มีต่อราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละ ราคาขายปลีกสุกรชำแหละ ราคาขายปลีกปลาน้ำจืดเฉลี่ย รายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน และการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนกมีค่าเท่ากับ -0.899, 0.578, 0.701, 1.724 และ -2.206 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ไก่เนื้อ, ไข้หวัดนก

Abstract

In the past 10 years (1998 – 2007), Thailand had produced the total amount of 10,561.73 thousand tons of broiler chicken. On average the domestic consumption of broilers chicken is 70 percent of all the production. However, Thailand faced severe Avian Influenza outbreak problem. The Thai Government had to take measure to control the outbreak by slaughtering all types of poultry, because they may carry contagious disease to humans. Thailand also faced broiler production problem resulting in loss of income due to the need to import broiler breeds from overseas in order to reproduce broiler chicks for sale. The cost of producing broilers has also become higher because the materials for making animal feeds are not sufficient to serve the need in Thailand. The weakening of Thai currency has also caused higher price for processed chicken meat from Thailand. Therefore, the outbreak of Avian Influenza highly has highly negative impact on the broilers market. It is crucial to study and analyze the overview of broiler production, consumption, market and the situation of Avian Influenza on broilers in Thailand before and after outbreak crisis, in order to perform analysis of demand and supply of broilers in Thailand as well as factors which impacted the domestic demand and supply. The information from this study will be useful for production planning and marketing of broiler products of Thailand in the future.

The objectives of this study are to perform general studies of the production, consumption and the market of Thailand's broiler products before and after the Avian Flu crisis and the situation of Avian Flu in Thailand and also to analyze factors that impacted the demand and supply of Thailand's broiler products before and after the Avian Flu crisis.

The results of this study show that the elasticity of supply for Thailand's broiler products on the price of live chicken received by farm owners, price of broiler chicks, price of processed chicken meat and the outbreak of Avian Flu are 0.377, -0.417, -0.546 and -0.455 respectively. The elasticity of demand for Thailand's broiler products on the price of cut-up chicken meat, price of cut-up pork, retail price of fresh water fish, National Income per capita and the outbreak of Avian Flu are -0.899, 0.578, 0.701, 1.724 and -2.206 respectively

Keywords: Broiler (Chicken), the Avian Flu Crisis

บทนำ

ในช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2541 – 2550) ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีปริมาณการผลิตไก่เนื้อรวมทั้งสิ้น 10,561.73 พันตัน และมีปริมาณการบริโภคไก่เนื้อภายในประเทศโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 70 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด ด้านการตลาดไก่เนื้อของประเทศไทยนั้น มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2546 และเริ่มลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2549 เนื่องจากประสบกับปัญหาโรคไข้หวัดนกระบาดอย่างหนักส่งผลให้ปริมาณการผลิตและการบริโภคไก่เนื้อของประเทศไทยลดลง และทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจำนวนมากประสบภาวะขาดทุนจากการผลิตไก่เนื้อ ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องออกมาตรการในการควบคุมโรคโดยการฆ่าสัตว์ปีกทุกประเภท เนื่องจากสัตว์ปีกดังกล่าวเป็นพาหะนำโรคที่สามารถติดต่อมาสู่คนได้ และจากการระบาดของโรคดังกล่าวทำให้ผู้ใกล้ชิดหรือสัมผัสกับสัตว์ปีกมีอาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตลง นอกจากนี้ ประเทศไทยยังต้องประสบกับปัญหาการผลิตไก่เนื้อที่จะต้องสูญเสียเงินตราของประเทศเพื่อนำเข้าพันธุ์ไก่เนื้อจากต่างประเทศเพื่อนำมาทำการผลิตและจำหน่ายลูกไก่เนื้อ ต้นทุนการผลิตไก่เนื้อที่สูงขึ้นเนื่องจากวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ผลิตได้ภายในประเทศมี

ไม่เพียงพอกับความต้องการ การอ่อนตัวของค่าเงินบาททำให้ราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อของประเทศไทยสูงขึ้น การระบาดของโรคไข้หวัดนก รวมทั้งการตลาดของไก่เนื้อ ดังนั้น จึงสมควรอย่างที่จะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ภาพรวมของการผลิต การบริโภค การตลาด และสถานการณ์ไข้หวัดนกของไก่เนื้อของประเทศไทย ในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก เพื่อวิเคราะห์อุปทานและอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย ตลอดจนปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานและอุปสงค์ไก่เนื้อภายในประเทศ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิต และการตลาดไก่เนื้อของประเทศไทย ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการผลิต การตลาด และสถานการณ์ไข้หวัดนกของไก่เนื้อของประเทศไทย ในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานและอุปสงค์ของไก่เนื้อของประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีอุปทาน

อุปทาน (Supply) หมายถึง ปริมาณสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายยินดีนำออกเสนอขายที่ระดับราคาต่างๆ กันในเวลาและสถานที่ๆ กำหนด โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ ความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณสินค้าหรือบริการจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันเรียกว่า กฎของอุปทาน (Law of Supply) (อภิสิทธิ์, 2536: 52)

โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงปริมาณเสนอขายสินค้าหรือบริการของผู้ขายคนใดคนหนึ่ง หรืออุปทานของสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการเสนอขายสินค้าหรือบริการของผู้ขาย (Quantity Supply) ซึ่งเรียกปัจจัยเหล่านี้ว่าตัวกำหนดอุปทาน (Supply Determinants) ซึ่งมีอิทธิพลต่อปริมาณการเสนอขายสินค้าหรือบริการผู้ขายมากน้อยแตกต่างกันไป (นราทิพย์, 2540: 43) ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงในต้นทุนการผลิต
2. การเปลี่ยนแปลงในเทคนิคการผลิตในทางที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าชนิดอื่นๆ ที่สามารถใช้ทดแทนกันได้
4. การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม
5. การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต
6. ข้อจำกัดของสถาบันและกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งจะมีผลกระทบทำให้ปริมาณเสนอขายสินค้าของผู้ขายเปลี่ยนแปลงไปได้

ทฤษฎีอุปสงค์

อุปสงค์ (Demand) หมายถึงปริมาณสินค้าหรือบริการชนิดหนึ่งๆ ที่ผู้บริโภคยินดีและสามารถซื้อได้ในระดับราคาต่าง ๆ ในระยะเวลาและสถานที่หนึ่งๆ โดยกำหนดปัจจัยอื่นๆคงที่ อุปสงค์จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณสินค้าและบริการ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามกฎของอุปสงค์ (Law of Demand) ซึ่งมีอยู่ 2 ข้อ โดยกฎข้อที่หนึ่งกล่าวว่า ปริมาณสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้บริโภคซื้อย่อมแปรผันเป็นปฏิภาคส่วนกลับ (Inverse Relation) กับราคาสินค้าหรือบริการชนิดนั้นกล่าวคือ ถ้าราคาสินค้าหรือบริการชนิดนั้นเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการชนิดนั้นลดลง ในทางตรงกันข้ามหากราคาสินค้าหรือบริการชนิดนั้นลดลง

ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการนั้นเพิ่มขึ้น เส้นอุปสงค์จึงมีลักษณะลดต่ำลงจากซ้ายไปทางขวาและมีความชันเป็นลบ กฎข้อที่สองกล่าวว่า เมื่อราคาสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปในระยะยาว ปริมาณการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดนั้นของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าในระยะสั้นกล่าวคือ ถ้าให้เวลามากขึ้นโอกาสที่ผู้บริโภคจะใช้สินค้าหรือบริการชนิดนั้นแทนสินค้าหรือบริการชนิดอื่นๆ หรือจะหันไปใช้สินค้าหรือบริการชนิดอื่นๆ แทนจะมีมากขึ้น ดังนั้นเส้นอุปสงค์ในระยะสั้นจึงมีลักษณะชันกว่าเส้นอุปสงค์ในระยะยาว (ประเจิด, 2525: 29-30)

โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงในปริมาณการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการซื้อของผู้บริโภค (Quantity Demand) ซึ่งเรียกปัจจัยเหล่านี้ว่า ตัวกำหนดอุปสงค์ (Demand Determinants) ที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคมากน้อยแตกต่างกันไป ได้แก่

1. ราคาสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ โดยทั่วไปหากสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งมีราคาสูงขึ้น ปริมาณการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดนั้นจะลดลง ในทางตรงกันข้ามหากสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งราคาลดลง ปริมาณการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดนั้นจะเพิ่มขึ้น

2. ราคาสินค้าหรือบริการชนิดอื่นๆ ที่สามารถใช้ทดแทนสินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคต้องการซื้อตามปกติ ซึ่งความต้องการของผู้บริโภคอาจสนองตอบความต้องการได้ด้วยสินค้าหรือบริการหลายชนิด

3. จำนวนผู้บริโภคในตลาด เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการจะเพิ่มขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้ามหากจำนวนผู้บริโภคในตลาดลดลง ความต้องการจะลดลงตามไปด้วย

4. ระดับรายได้ของผู้บริโภค ผู้บริโภคที่มีรายได้สูงย่อมสามารถซื้อสินค้าหรือบริการได้มากกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำ เพราะผู้บริโภคที่มีรายได้สูงจะมีอำนาจในการซื้อสินค้าหรือบริการมากกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำ

5. รสนิยมของผู้บริโภคหรือค่านิยมของคนในสังคม ในการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภคหรือค่านิยมของคนในสังคม ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจได้

งานศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต

ศศิวิมล พงศ์ประยูร (2531) ศึกษาอุปสงค์และอุปทานไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย พบว่าความยืดหยุ่นของอุปทานไก่เนื้อของประเทศไทยต่อราคาส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งที่แท้จริงของประเทศไทยโดยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นในปีที่ผ่านมา ต่อราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อที่แท้จริง และต่อปริมาณการนำเข้าปู่ย่าพันธ์และพ่อแม่พันธุ์ไก่เนื้อในปีที่ผ่านมา มีค่าเท่ากับ 0.0503, -2.8931 และ 0.110 ตามลำดับ ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ภายในประเทศต่อราคาส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งที่แท้จริงไปยังประเทศญี่ปุ่นและต่อรายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคนที่แท้จริงของประเทศไทย มีค่าเท่ากับ -0.5475 และ 4.8132 ตามลำดับ และความยืดหยุ่นของอุปสงค์เพื่อการส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นต่อราคาส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งที่แท้จริงของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ต่อรายได้ประชาชาติต่อหัวต่อตัวคนที่แท้จริงของประเทศญี่ปุ่น และต่ออัตราภาษีการนำเข้าไก่เนื้อถอดกระดูกของประเทศญี่ปุ่น มีค่าเท่ากับ -0.2961, 8.7334 และ -1.2082 ตามลำดับ ผลของการศึกษาเมื่อให้อัตราภาษีนำเข้าไก่เนื้อถอดกระดูกของประเทศญี่ปุ่นลดลงร้อยละ 10 พบว่าปริมาณการผลิต อุปสงค์ไก่เนื้อภายในประเทศ และอุปสงค์เพื่อการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทยไปยังญี่ปุ่นมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.60, 5.60 และ 18.36 ตามลำดับ ในขณะที่ราคาส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งที่แท้จริงของประเทศไทยไปยังญี่ปุ่นเฉลี่ยลดลงร้อยละ 10.09 มูลค่าที่แท้จริงของสวัสดิการสังคมมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1,738.08 ล้านบาท ผลของการพยากรณ์ในช่วงปี 2530 – 2534 พบว่า จะมีปริมาณการผลิตไก่เนื้อโดยเฉลี่ยปีละ 686.741 ล้านตัน จะมีอุปสงค์ไก่เนื้อภายในประเทศโดยเฉลี่ยปีละ 686.68 ล้านตัน จะมีอุปสงค์เพื่อการส่งออกไก่

เนื้อของประเทศไทยไปยังญี่ปุ่นโดยเฉลี่ยปีละ 0.610 ล้านตัน และราคาส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยที่ส่งออกไปยังญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 15.43 บาทต่อกิโลกรัม

ศรายุทธ เอี่ยมไพโรจน์ (2542) การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย ปี 2526 – 2540 พบว่า ค่าความยืดหยุ่นของอุปทานไก่เนื้อของประเทศไทยที่มีต่อราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ ราคาลูกไก่เนื้อ และราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อมีค่าเท่ากับ 1.077, -0.380 และ -1.634 ตามลำดับ ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทยที่มีต่อราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละราคาขายปลีกเนื้อแดงสุกรชำแหละ และรายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคนมีค่าเท่ากับ -1.205, 0.750 และ 0.544 ตามลำดับ ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เพื่อการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทยที่มีต่ออัตราส่วนราคาส่งออกไก่เนื้อเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยต่อจีนมีค่าเท่ากับ -4.928 ราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับและราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.516 รวมทั้งราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละและราคาส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทยก็มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.131 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2547) ศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยจากการระบาดของไข้หวัดนก ใน 3 ด้าน คือ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม ผลกระทบต่อการส่งออก และผลกระทบทางด้านบริการ โดยการวิเคราะห์จะคำนึงจากการทดแทนหรือการชดเชยจากรัฐบาลสำหรับสัตว์ปีกที่ถูกทำลาย การป้องกันโรคระบาด และการบริโภคเนื้อสัตว์อื่นทดแทนการบริโภคสัตว์ปีกโดยเฉพาะไก่และไข่ที่ลดลง พบว่าผลกระทบที่รุนแรงที่สุดอยู่ในช่วงไตรมาสแรกของปีและได้บรรเทาลงในไตรมาสที่สอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ GDP โดยรวมปี 2547 จะเกิดขึ้นประมาณร้อยละ 0.39 ประกอบด้วยผลกระทบทางด้านการส่งออกร้อยละ 0.29 (การส่งออกไก่โดยรวม 19,000 ล้านบาท) ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวร้อยละ 0.08 (ประมาณ 6,000 ล้านบาท) ส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและอุปโภคจะกระทบเพียงร้อยละ 0.02

อรพิน ทองพิสิฐสมบัติ (2549) การวิเคราะห์โครงสร้างของอาหารไก่เนื้อและอาหารสุกรในระหว่างวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก พบว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีโครงสร้างการตลาดที่มีการแข่งขันน้อยราย จากการวัดอัตราส่วนการประจุกตัว พบว่าช่วงก่อนและหลังการเกิดไข้หวัดนกมีอัตราส่วนของการกระจุกตัวมากกว่าร้อยละ 67 และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ส่วนดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ลมีค่า 0.30 – 0.35 ซึ่งถือว่าโครงสร้างตลาดมีการกระจุกตัวสูง และโครงสร้างเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย ส่วนโครงสร้างตลาดของอาหารไก่เนื้อ มีแนวโน้มอัตราส่วนการกระจุกตัวลดลง แสดงว่าตลาดอาหารไก่เนื้อมีการแข่งขันมากขึ้น และค่า HI มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย แสดงว่าโครงสร้างตลาดมีการกระจุกตัวน้อยลงและโครงสร้างตลาดมีแนวโน้มแข่งขันมากขึ้น ส่วนโครงสร้างตลาดของอาหารสุกร มีค่าอัตราส่วนการกระจุกตัวและค่า HI เหมือนเดิม แสดงว่าโครงสร้างตลาดเมื่อเกิดวิกฤติไข้หวัดนกไม่เปลี่ยนแปลง

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ขอบเขตในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์อุปทานและอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ แบบไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ. 2541 – ไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2550 รวม 40 ไตรมาส โดยมีตัวแปรที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ในแต่ละตัวทั้ง 2 ด้าน

2. วิธีการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้โดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน เช่น กรมศุลกากร กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมปศุสัตว์ กรมประมง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และวารสารทางวิชาการต่างๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติอย่างง่าย เช่น อัตราร้อยละและค่าเฉลี่ย เป็นต้น โดยจะพิจารณาถึงวิธีการผลิต ปริมาณการผลิต ปริมาณการบริโภคไก่เนื้อของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดต่างๆ กรมศุลกากร กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมปศุสัตว์ กรมประมง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และวารสารทางวิชาการต่างๆ

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิเคราะห์อุปทานและอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย จะใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงพหุ โดยจะใช้วิธียกกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (OLS) เพื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานและอุปสงค์ของเนื้อไก่ของประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองดังนี้

1) แบบจำลองการวิเคราะห์อุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย

Q_S = f(RPYC, RPBC, RPF, DUM)

Q_S = ปริมาณการผลิตไก่เนื้อมีชีวิตของประเทศไทย (พันตัน)

RPYC = ราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ (บาท/กิโลกรัม)

RPBC = ราคาลูกไก่เนื้อมีชีวิต (บาท/100 ตัว)

RPF = ราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ (บาท/กิโลกรัม)

DUM = ค่าตัวแปร Dummy แสดงถึงการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก

DUM = 0 คือช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก (ก่อนปี 2547)

DUM = 1 คือช่วงหลังเกิดวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก (หลังปี 2547)

2) แบบจำลองการวิเคราะห์อุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย

Q_D = f(RPCD, RPPD, RPFD, GDP, DUM)

Q_D = ปริมาณการบริโภคไก่เนื้อมีชีวิตของประเทศไทย (พันตัน)

RPCD = ราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละ(บาท/กิโลกรัม)

RPPD = ราคาขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละ (บาท/กิโลกรัม)

RPFD = ราคาขายปลีกปลาน้ำจืด (บาท/กิโลกรัม)

GDP = รายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน (บาท/คน/ปี)

DUM = ค่าตัวแปร Dummy แสดงถึงการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก

DUM = 0 คือช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก (ก่อนปี 2547)

DUM = 1 คือช่วงหลังเกิดวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก (หลังปี 2547)

3. สมมติฐานของการศึกษา

1. สมมติฐานในการวิเคราะห์อุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย

1) ราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ (RPYC) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการผลิตไก่เนื้อมีชีวิตของประเทศไทย (Q_S) เนื่องจากเมื่อราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้เกษตรกรนำเงินที่ได้รับจากการขายไก่เนื้อไปลงทุนเพิ่มขึ้นเพื่อทำการผลิตไก่เนื้อมีชีวิตออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ในทางตรงกันข้าม หากราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับมีปริมาณลดลง จะทำให้เกษตรกรลดปริมาณผลิตไก่เนื้อมีชีวิต ซึ่งเป็นไปตามกฎของอุปทาน

2) ราคาลูกไก่เนื้อ (RPBC) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการผลิตไก่เนื้อมีชีวิตของประเทศไทย (Q_S) เนื่องจากราคาลูกไก่เนื้อถือเป็นต้นทุนในการผลิตไก่เนื้อ ดังนั้นเมื่อราคาลูกไก่เนื้อเพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทำการลดปริมาณการผลิตลง เพราะต้นทุนในการผลิตมีราคาสูง ในทางตรงกันข้าม หากราคาลูกไก่เนื้อลดลง จะส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทำการเพิ่มปริมาณการผลิต เพราะต้นทุนในการผลิตมีราคาต่ำ

3) ราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ (RPF) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการผลิตไก่เนื้อมีชีวิตของประเทศไทย (Q_S) เนื่องจากราคาอาหารสำเร็จรูปถือเป็นต้นทุนในการผลิตไก่เนื้อเช่นเดียวกับราคาลูกไก่เนื้อ ดังนั้นเมื่อราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทำการลดปริมาณการผลิตลง เพราะต้นทุนในการผลิตมีราคาสูง ในทางตรงกันข้ามหากราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อลดลง จะส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทำการเพิ่มปริมาณการผลิต เพราะต้นทุนในการผลิตมีราคาต่ำ

4) Dummy จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการผลิต กล่าวคือ เมื่อเกิดโรคไข้หวัดนกระบาดจะส่งผลต่อการผลิตไก่เนื้อ เนื่องจากไก่เป็นพาหะนำโรค ทำให้มีการทำลายไก่เนื้อและตัดวงจรการผลิตลงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้ผลิตต้องลดปริมาณการผลิตไก่เนื้อ ในทางตรงกันข้ามหากรัฐบาลสามารถควบคุมสถานการณ์โรคไข้หวัดนกได้ จะส่งผลให้ผู้ผลิตเพิ่มปริมาณการผลิตไก่เนื้อให้สูงขึ้น

2. สมมติฐานในการวิเคราะห์อุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย

1) ราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละ (RPCD) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการบริโภคไก่เนื้อของประเทศไทย (Q_D) เนื่องจากเมื่อราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละมีราคาสูงหรือแพงขึ้น จะส่งผลให้ความต้องการในการบริโภคไก่ของประชาชนลดลง เพราะเห็นว่าราคาไก่เนื้อมีราคาแพง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจะทำให้ประชาชนหรือผู้บริโภคหันไปบริโภคสินค้าอื่นทดแทน ในทางตรงกันข้ามเมื่อราคาขายปลีกไก่เนื้อลดลงหรือราคาถูกลง จะส่งผลให้ความต้องการในการบริโภคไก่ของประชาชนมีเพิ่มมากขึ้น เพราะเห็นว่าราคาไก่มีราคาถูก ซึ่งเป็นไปตามกฎของอุปสงค์

2) ราคาขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละ (RPPD) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการบริโภคไก่เนื้อของประเทศไทย (Q_D) เนื่องจากการที่ราคาขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละมีราคาที่สูงหรือแพงขึ้น จะทำให้ประชาชนหรือผู้บริโภคต้องการบริโภคหมูลดลง และหันไปบริโภคไก่เนื้อมากขึ้น เพราะไก่เนื้อมีราคาที่ถูกกว่าเนื้อสุกร ในทางตรงกันข้าม หากราคาขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละลดลงหรือราคาถูกลง จะทำให้ประชาชนหรือผู้บริโภคต้องการบริโภคหมูเพิ่มมากขึ้น และจะบริโภคไก่เนื้อลดน้อยลง เพราะเนื้อสุกรมีราคาที่ถูกกว่าไก่เนื้อ

3) ราคาขายปลีกปลาน้ำจืด (RPFD) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการบริโภคไก่เนื้อของประเทศไทย (Q_D) เนื่องจากการที่ราคาขายปลีกปลาน้ำจืดมีราคาที่สูงหรือแพงขึ้น จะทำให้ประชาชนหรือผู้บริโภคต้องการบริโภคปลาน้ำจืดลดลง และหันไปบริโภคไก่เนื้อมากขึ้น เพราะไก่เนื้อมีราคาที่ถูกกว่าเนื้อสุกร ในทางตรงกันข้าม หากราคาขายปลีกปลาน้ำจืดลดลงหรือราคาถูกลง จะทำให้ประชาชนหรือผู้บริโภคต้องการบริโภคปลาน้ำจืดเพิ่มมากขึ้น และจะบริโภคไก่เนื้อลดน้อยลง เพราะปลาน้ำจืดมีราคาที่ถูกกว่าไก่เนื้อ

4) รายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน (GDP)มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการบริโภคไก่เนื้อของประเทศไทย (Q_D) เนื่องจากเมื่อประชาชนมีรายได้มากขึ้นก็จะมีอำนาจในการจับจ่ายใช้สอยเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ดังนั้นเมื่อรายได้ของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ความต้องการในการบริโภคไก่เนื้อจะเพิ่มมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากประชาชนมีรายได้ลดลง อำนาจในการจับจ่ายใช้สอยจะลดลง เนื่องจากต้องประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริโภค ซึ่งผู้บริโภคจะหันไปบริโภคสินค้าอื่นที่มีราคาต่ำกว่าหรือถูกกว่าราคาไก่เนื้อ ดังนั้นเมื่อรายได้ของประชาชนลดลง จะทำให้ความต้องการในการบริโภคไก่เนื้อลดลงตามไปด้วย

5) Dummy มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการบริโภคกล่าวคือ เมื่อเกิดโรคไข้หวัดนกระบาดจะส่งผลต่อการผลิตไก่เนื้อ จะส่งผลต่ออัตราการบริโภคไก่เนื้อ เนื่องจากผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นและไม่กล้าเสี่ยงในการบริโภคไก่เนื้อ ทำให้ปริมาณการบริโภคไก่เนื้อลดลง ในทางตรงกันข้าม หากรัฐบาลสามารถควบคุมสถานการณ์โรคไข้หวัดนกได้ จะส่งผลให้ผู้บริโภคเพิ่มปริมาณการบริโภคไก่เนื้อมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์

1. ผลของการวิเคราะห์อุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย

สำหรับการวิเคราะห์อุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย ปรากฏดังสมการ ดังนี้

$$\ln QS = 16.557 + 0.377\ln RPYC - 0.417\ln RPBC_{t-1} - 0.546\ln RPF_{t-1} - 0.455DUM$$

(t-value)	(1.696)*	(-1.888)*	(-2.303)**	(-1.987)*
(Sig)	(0.071)	(0.067)	(0.027)	(0.064)

Adjusted R Square = 0.692 D.W. = 2.002

* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

จากค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปรพบว่า ทุกตัวแปรเป็นไปตามสมมติฐาน โดยค่าสัมประสิทธิ์ของราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ (RPYC) มีค่าเท่ากับ 0.377 หมายความว่าถ้าราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ(RPYC)เพิ่มขึ้น (ลดลง)ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการผลิตไก่เนื้อมีชีวิตเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 0.377 ค่าสัมประสิทธิ์ของราคาลูกไก่เนื้อมีชีวิต (RPBC) มีค่าเท่ากับ 0.417 หมายความว่าถ้าราคาลูกไก่เนื้อมีชีวิต(RPBC)เพิ่มขึ้น (ลดลง)ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการผลิตไก่เนื้อมีชีวิตลดลง (เพิ่มขึ้น) ร้อยละ 0.417 ค่าสัมประสิทธิ์ของราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ (RPF) มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.546 หมายความว่าถ้าราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ (RPF) เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการผลิตไก่เนื้อมีชีวิตลดลง (เพิ่มขึ้น) ร้อยละ 0.546 และค่าสัมประสิทธิ์ของการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก (DUM) มีค่าเท่ากับ 0.455 หมายความว่าถ้าการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก (DUM) เท่ากับ 1 นั่นคือเมื่อเกิดโรคระบาดไข้หวัดนกแล้ว จะส่งผลให้ปริมาณการผลิตไก่เนื้อ เมื่อเทียบกับก่อนเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก ลดลงร้อยละ 0.455

จากการพิจารณาค่าความยืดหยุ่นของตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปรดังกล่าวจะพบว่าตัวแปรที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตไก่เนื้อของประเทศไทยมากที่สุด คือราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ(RPF) เนื่องจากราคาอาหารสำเร็จรูปถือเป็นต้นทุนในการผลิตไก่เนื้อที่สำคัญที่สุด จึงทำให้มีผลต่อปริมาณการผลิตไก่เนื้อเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่การเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก(DUM)เนื่องจากช่วงปี พ.ศ.2547 – 2549 เป็นช่วงที่ไข้หวัดนกระบาด โดยมีสัตว์ปีกเป็นพาหะนำโรค ทำให้มีการทำลายไก่เนื้อและตัดวงจรการผลิตลงเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับเป็นความเสี่ยงของการผลิต จึงทำให้มีผลต่อปริมาณการผลิตไก่เนื้อเป็นสำคัญเช่นกัน สำหรับราคาลูกไก่เนื้อมีชีวิต(RPBC)ก็ถือว่าเป็นต้นทุนในการผลิตไก่เนื้อที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งต่อปริมาณการผลิต จึงทำให้มีผลต่อปริมาณการผลิตไก่เนื้อรองมาจากการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก(DUM) นอกจากนี้ราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ(RPYC)ก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่กำหนดอุปทานของปริมาณการผลิตไก่เนื้ออีกอย่างหนึ่ง จึงทำให้มีผลต่อปริมาณการผลิตไก่เนื้อด้วยเช่นกัน

2. ผลของการวิเคราะห์อุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย

สำหรับการวิเคราะห์อุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย ปรากฏดังสมการ ดังนี้

lnQD = 12.994 – 0.899lnRPCD + 0.578lnRPPD + 0.701lnRPFD + 1.724lnGDP - 2.206DUM

(t-value)	(-2.937)**	(2.054)**	(2.110)**	(3.471)***	(-3.936)***
(Sig)	(0.014)	(0.023)	(0.020)	(0.000)	(0.000)

Adjusted R Square = 0.731 D.W. = 1.992

** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

*** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99

จากค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปรพบว่า ทุกตัวแปรเป็นไปตามสมมติฐาน โดยค่าสัมประสิทธิ์ของราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละ (RPCD)มีค่าเท่ากับ 0.899 หมายความว่าถ้าราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละ (RPCD) เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการบริโภคไก่เนื้อลดลง (เพิ่มขึ้น)ร้อยละ 0.899 ค่าสัมประสิทธิ์ของราคาขายปลีกสุกรชำแหละ (RPPD) มีค่าเท่ากับ 0.578 หมายความว่าถ้าราคาขายปลีกสุกรชำแหละ (RPPD) เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการบริโภคไก่เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 0.578 ค่าสัมประสิทธิ์ของราคาขายปลีกปลาน้ำจืดเฉลี่ย (RPFD) มีค่าเท่ากับ 0.701 หมายความว่าถ้าราคาขายปลีกปลาน้ำจืดเฉลี่ย (RPFD)เพิ่มขึ้น (ลดลง)ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการบริโภคไก่เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 0.701 ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน (GDP) มีค่าเท่ากับ 1.724 หมายความว่าถ้ารายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน (GDP) เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการบริโภคไก่เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1.724 และค่าสัมประสิทธิ์ของการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก (DUM) มีค่าเท่ากับ 2.206 หมายความว่าถ้าการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก (DUM) เท่ากับ 1 นั่นคือเมื่อเกิดโรคระบาดไข้หวัดนกแล้ว จะส่งผลให้ปริมาณการบริโภคไก่เนื้อเมื่อเทียบกับก่อนเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก ลดลงร้อยละ 2.206

จากการพิจารณาค่าความยืดหยุ่นของตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปรดังกล่าวจะพบว่าตัวแปรที่มีผลกระทบต่อปริมาณการบริโภคไก่เนื้อของประเทศไทยมากที่สุดคือการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก(DUM) เนื่องจากช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2549 เป็นช่วงที่ไข้หวัดนกระบาดอย่างรุนแรงเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ทำให้มีการลดปริมาณการบริโภคลงอย่างมากเนื่องจากผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นและไม่กล้าเสี่ยงที่จะบริโภคไก่เนื้อ จึงเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการบริโภคไก่เนื้อเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่รายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน (GDP)เนื่องจากไก่เนื้อถือว่าเป็นสัตว์เศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ผู้บริโภคจะต้องคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ จึงเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการบริโภคไก่เนื้อเป็นสำคัญเช่นกัน สำหรับราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละ(RPCD)จะเป็นปัจจัยชนิดหนึ่งที่กำหนดอุปสงค์ของปริมาณการบริโภคไก่เนื้ออย่างหนึ่งจึงเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการ

บริโภคไก่เนื้อที่สำคัญรองลงมาจากรายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน(GDP) นอกจากนี้ราคาขายปลีกปลาน้ำจืดเฉลี่ย (RPFD)และราคาขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละ(RPPD)ถือว่าเป็นสินค้าทดแทนกันกับไก่เนื้อ จึงเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการบริโภคไก่เนื้อด้วยเช่นกัน

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

1. สภาพทั่วไปของการผลิต การตลาด และสถานการณ์ไข้หวัดนกของไก่เนื้อของประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก

1) ด้านการผลิตไก่เนื้อของประเทศไทยพบว่า ประเภทของธุรกิจไก่เนื้อแบ่งออกตามลักษณะการเลี้ยงไก่เนื้อได้ 3 รูปแบบคือ การเลี้ยงไก่เนื้อครบวงจร การเลี้ยงไก่เนื้อที่มีสัญญา และการเลี้ยงไก่เนื้ออิสระ ซึ่งในแต่ละรูปแบบของการเลี้ยงไก่เนื้อส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตไก่เนื้อแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ ขนาดการผลิต การใช้เทคโนโลยีในการผลิต และระบบการจัดการและบริหารฟาร์มไก่เนื้อที่ไม่เหมือนกัน

2) ด้านการตลาดไก่เนื้อของประเทศไทยพบว่า ตลาดไก่เนื้อของประเทศไทย แบ่งออกเป็น ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ สำหรับตลาดไก่เนื้อภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากการบริโภคไก่เนื้อเป็นที่นิยมของคนไทยทั่วไป ปริมาณการบริโภคไก่เนื้อภายในประเทศขึ้นอยู่กับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ระดับรายได้ และรสนิยมในการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

3) สถานการณ์ไข้หวัดนกพบว่าส่งผลกระทบ 3 ด้านที่สำคัญ ได้แก่

ก. ผลกระทบต่อระบบสาธารณสุข พบว่าในการระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก คือชนิด H5N1 ในประเทศไทย มีผู้ป่วยทั้งสิ้น 22 ราย และเสียชีวิต 14 ราย

ข. ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการผลิตสัตว์ปีก พบว่า ปริมาณการส่งออกไก่ของไทยลดลงเมื่อเทียบกับการส่งออกไก่ในปี 2546 ดังนั้น ผู้ส่งออกจึงได้ปรับกลยุทธ์การส่งออกใหม่ โดยเปลี่ยนจากการส่งออกไก่สดแช่แข็งเป็นการส่งออกเนื้อไก่แปรรูปซึ่งผ่านความร้อนและทำให้สุกเรียบร้อยแล้ว

ค. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ พบว่า ในปีก่อนที่จะมีการระบาดของไข้หวัดนกในสัตว์ปีก ประเทศไทยส่งออกไก่มีมูลค่า 40.69 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.25 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดขยายตัวขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 12.68 ต่อปี โดยตลาดส่งออกใหญ่อันดับหนึ่ง คือ ญี่ปุ่น รองลงมา คือ สหภาพยุโรป แต่จากการระบาดของโรคไข้หวัดนกมีผลให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งประเทศ และพบว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2547 ลดลงร้อยละ 0.22 ต่อปี ทำให้การส่งออกสินค้ารวมในปี 2547 ลดลง 22.9 พันล้านบาท หรือขยายตัวลดลงร้อยละ 0.7

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานและอุปสงค์ของไก่เนื้อของประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ไข้หวัดนก

1) ผลของการวิเคราะห์ผลอุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย

การวิเคราะห์ผลอุปทานไก่เนื้อของประเทศไทยพบว่า ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตไก่เนื้อของประเทศไทยมากที่สุด คือราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ (RPF) รองลงมาได้แก่การเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก (DUM) ราคาลูกไก่เนื้อมีชีวิต (RPBC) และราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ (RPYC) ตามลำดับ

2) ผลของการวิเคราะห์ผลอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทย

การวิเคราะห์ผลอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทยพบว่า ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อปริมาณการบริโภคไก่เนื้อของประเทศไทยมากที่สุด คือ การเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก (DUM) รองลงมาได้แก่ รายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน (GDP) ราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละ (RPCD) ราคาขายปลีกปลาน้ำจืดเฉลี่ย (RPFD) และราคาขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละ (RPPD) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์อุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย มีดังนี้

1) ราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ มีผลกระทบต่ออุปทานไก่เนื้อของประเทศไทยมากที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนประกอบของต้นทุนการผลิตไก่เนื้อที่สำคัญมากที่สุด ดังนั้นการใช้นโยบายหรือมาตรการใดๆ ของรัฐที่จะช่วยให้อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ เช่น การเปิดให้มีการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ได้อย่างเสรี การลดการเก็บภาษีนำเข้า และสนับสนุนการวิจัยหาสูตรอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ โดยการนำวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีราคาถูกกว่ามาทดแทนวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีราคาแพง เพื่อลดต้นทุนการผลิตค่าอาหารในการเลี้ยงไก่เนื้อของไทยให้ต่ำลง ซึ่งจะส่งผลให้อุตสาหกรรมการผลิตไก่เนื้อขยายตัวได้มากและสามารถที่จะแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ ส่งผลให้แนวโน้มอุตสาหกรรมไก่เนื้อของประเทศไทยในอนาคตดีขึ้น

2) การเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก มีผลกระทบต่ออุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย รองจากราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ โดยอยู่ในระดับมาก ดังนั้นสิ่งที่ควรกระทำคือรัฐบาลต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมโรค มีการจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทางปศุสัตว์ในแต่ละพื้นที่เพื่อดำเนินการควบคุมโรคและทำลายเชื้อโรคอย่างใกล้ชิดโดยไม่ต้องใช้สารเคมี มีระบบการป้องกันและทำลายเชื้อโรคที่มีมาตรฐานในฟาร์ม เพื่อให้ผู้เลี้ยง ผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความปลอดภัย 100 % จัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อให้คำแนะนำ การบริการให้คำปรึกษา ในแต่ละพื้นที่ที่มีความเสี่ยงทุกระดับ หรือติดตั้งสายด่วนเพื่อรับแจ้งไข้หวัดนกตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการผลิตอันเกิดจากการระบาดของไข้หวัดนกได้

3) ราคาลูกไก่เนื้อ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่ออุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย รองจากราคาอาหารสำเร็จรูปไก่เนื้อ และการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก โดยอยู่ในระดับปานกลางดังนั้นหนทางหนึ่งในการควบคุมอุปทานไก่เนื้อของประเทศไทยสามารถกระทำได้โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงของราคาลูกไก่เนื้อเป็นสำคัญ โดยหน่วยงานผู้เกี่ยวข้องควรกำหนดราคาลูกไก่เนื้อให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานที่จะกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงน้อยที่สุด เนื่องจากราคาลูกไก่เนื้อเป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญตัวหนึ่ง ดังนั้น หากต้นทุนการผลิตมีราคาสูง เกษตรกรผู้เลี้ยงย่อมจะได้รับผลกระทบตามมา และส่งผลให้ปริมาณการผลิตไก่เนื้อลดลง นอกจากนี้ รัฐบาลควรจะให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้มีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ไก่เนื้อของไทยที่มีคุณสมบัติเท่าเทียมกับพันธุ์ไก่เนื้อจากต่างประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้าพันธุ์ไก่เนื้อจากต่างประเทศและให้ลดต้นทุนการผลิตไก่เนื้อเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

4) ราคาขายไก่เนื้อมีชีวิตที่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับ มีผลกระทบต่ออุปทานไก่เนื้อของประเทศไทยน้อยที่สุด และถึงแม้ว่าจะมีผลกระทบน้อยสุดแต่ก็ส่งผลต่อผู้เลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่โดยเฉพาะผู้เลี้ยงรายย่อยจะเสียเปรียบในการซื้อขายไก่เนื้อเป็นอย่างมาก เนื่องจากพ่อค้าหรือผู้รับซื้อไก่เนื้อจะมีอำนาจในการกำหนดราคารับซื้อไก่เนื้อทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ดังนั้นควรสนับสนุนการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงให้เป็นระบบมากขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทั้งสองฝ่าย รวมทั้งสนับสนุนให้มีการรวมตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในรูปแบบของสหกรณ์หรือกลุ่มผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคาซื้อขายกับผู้รับซื้อได้มากขึ้น

5) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านข้อมูลและเวลาในการดำเนินงาน ดังนั้น แนวทางในการศึกษาครั้งต่อไป ควรนำข้อมูลในส่วนของราคาไก่ของประเทศคู่ค้า มาทำการวิเคราะห์ด้วย ซึ่งจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางด้านอุปสงค์ของไก่เนื้อได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์อุปสงค์ไก่เนื้อในประเทศไทย มีดังนี้

1) การเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก มีผลกระทบต่ออุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทยมากที่สุด ซึ่งหากต้องการเพิ่มอุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทยเพิ่มขึ้นสามารถกระทำได้โดยรัฐบาลต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมโรคที่ชัดเจนและมีมาตรฐาน จัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อให้คำแนะนำ การบริการให้คำปรึกษาในแต่ละพื้นที่ที่มีความ

เสี่ยงทุกระดับ หรือติดตั้งสายด่วนผู้บริโภคตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ในการบริโภคไก่เนื้อได้เนื่องจากเชื้อไวรัสไข้หวัดนกไม่สามารถทนต่อความร้อนที่สูงเกิน 70 องศาเซลเซียสได้ การทอด ต้ม นึ่ง อบ หรือย่าง โดยปกติก็จะสามารถฆ่าเชื้อได้ เพราะส่วนใหญ่ใช้ความร้อนเกิน ผู้บริโภคจึงสามารถรับประทานได้อย่างปลอดภัย

2) รายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน มีผลกระทบต่ออุปสงค์ไก่เนื้อในประเทศไทยรองจากการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก โดยอยู่ในระดับมาก ดังนั้นการที่รายได้ประชาชาติของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต จะส่งผลให้อุปสงค์ไก่เนื้อของประเทศไทยเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกันด้วย และมีโอกาสที่จะขยายตัวได้มาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความต้องการหรือตลาดภายในประเทศของไก่เนื้อจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นรัฐและผู้ผลิตควรให้ความสนใจกับตลาดภายในประเทศมากขึ้น เพื่อลดการพึ่งพาการส่งออกไก่เนื้อไปยังตลาดต่างประเทศ ซึ่งนับวันจะมีการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและโอกาสที่ประเทศไทยจะสามารถขยายและพัฒนาตลาดไก่เนื้อภายในประเทศได้มากขึ้นในอนาคตอันใกล้

3) ราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละจะมีผลกระทบต่ออุปสงค์ไก่เนื้อในประเทศไทย รองจากการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก และรายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน โดยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถจะกระตุ้นหรือเพิ่มปริมาณอุปสงค์ของการบริโภคไก่เนื้อภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิผล โดยอาศัยการลดราคาหรือการประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่า ราคาไก่เนื้อมีราคาถูกกว่าเนื้อสัตว์ประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะเนื้อสุกรและเนื้อวัว จะมีผลทำให้ผู้บริโภคภายในประเทศมีการบริโภคไก่เนื้อเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามการใช้มาตรการใดๆ ที่จะทำให้ราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละสูงขึ้น จะส่งผลให้ผู้บริโภคภายในประเทศ ลดการบริโภคไก่เนื้อลงเช่นกัน

4) ราคาขายปลีกปลาน้ำจืดเฉลี่ยและราคาขายปลีกสุกรชำแหละจะมีผลกระทบต่ออุปสงค์ไก่เนื้อในประเทศไทย รองจากการเกิดโรคระบาดไข้หวัดนก รายได้ประชาชาติต่อหัวต่อคน ราคาขายปลีกไก่เนื้อชำแหละโดยอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยมาก ดังนั้น การใช้นโยบายหรือมาตรการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อราคาขายปลีกปลาน้ำจืดเฉลี่ย และราคาขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละจะส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการบริโภคหรืออุปสงค์ของไก่เนื้อในประเทศเป็นอย่างมาก จึงต้องคำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวด้วย เนื่องจากปลาน้ำจืดเฉลี่ย และเนื้อสุกรชำแหละสามารถใช้ทดแทนการบริโภคไก่เนื้อได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

ศศิวิมล พงศ์ประยูร. 2531. **แบบจำลองอุปสงค์และอุปทานไก่เนื้อแช่แข็งของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชุติมา กาฬดิษย์. 2537. **ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมการผลิตไก่สดแช่เย็นแช่แข็งในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศรายุทธ เอี่ยมไพโรจน์. 2542. **การวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานไก่เนื้อของประเทศไทย ปี 2526 – 2540.** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรพิน ทองพิสิฐสมบัติ. 2549. **การวิเคราะห์โครงสร้างของอาหารไก่เนื้อและอาหารสุกรในระหว่างวิกฤตการณ์ไขหวัดนก.** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประเจิด สินทรัพย์. 2525. **เศรษฐศาสตร์มหภาค ทฤษฎีและนโยบาย เล่ม 1.** กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

อภิสิทธิ์ อิสริยานุกูล. 2536. **หลักวิธีการวิเคราะห์ตลาดและราคา.** กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นราทิพย์ ชุติวงศ์. 2540. **หลักเศรษฐศาสตร์ 1 : จุลเศรษฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). 2547. **ศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยจากการระบาดของไข้หวัดนก.** กรุงเทพฯ : รายงานการศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยจากการระบาดของไข้หวัดนก.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2538. “ข้อมูลการผลิต การตลาดไก่เนื้อ.” **เอกสารสถิติการเกษตร.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2541 – 2550. “สถานการณ์ปศุสัตว์ ปี 2541 – 2550 และแนวโน้มปี 2551.” **เอกสารสถิติการเกษตร.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมปศุสัตว์ 2547 “การป้องกันโรคไข้หวัดนก.” **คำแนะนำสำหรับเกษตรกรและประชาชนทั่วไป.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ศูนย์สารสนเทศ กรมประมง 2548 “สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2548.” **เอกสารสถิติการประมง.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.